

Raportti Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen kierroksesta hyvinvointialueille keväällä 2023

Julkaistu 2.6.2023

Raportti Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen kierroksesta hyvinvointialueille keväällä 2023

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus toteutti maalīs–toukokuussa 2023 hyvinvointialuekierroksen, jolla kysimme, miten voimme olla avuksi aloittaville hyvinvointialueille. Kierroksella käytyjen keskustelujen pohjalta on nyt perustettu muun muassa järjestäjien omavalvonnan menettelyjen yhteistyöryhmä sekä asiakas- ja potilasturvallisuusmittareiden konsensusryhmä.

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen hyvinvointialuekierros, kevät 2023

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus huolehtii asetukseen (VN 8/2021) perustuen valtakunnallisesti asiakas- ja potilasturvallisuuden kehittämisen ja suunnittelun yhteensovittamisesta. Hyvinvointialueiden käynnistyessä nähtiin tarpeelliseksi esitellä keskuksen tehtäviä ja toimintaa sekä kysyä, miten keskus parhaiten palvelisi hyvinvointialueita.

Pohjanmaan hyvinvointialueen johtaja Marina Kinnunen esitteli Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen tehtäviä hyvinvointialueiden johtajien kokouksessa 13.12.2022 ja pyysi samalla, että keskus voisi tavata hyvinvointialueiden johtoa. Hyvinvointialueiden johtajia lähestyttiin sähköpostiviestillä alkuvuoden 2023 aikana vaihteittain. Kaikki hyvinvointialueet vastasivat myöntävästi tapaamispyyntöön.

Hyvinvointialuekierroksella kuulimme 21 hyvinvointialueen, HUS-yhtymän ja Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon johtoa tai asiantuntijoita erityisesti asiakas- ja potilasturvallisuusstrategian toimeenpanosta, mittareiden käyttöönotosta, omavalvonnasta sekä yhteistyöalueiden merkityksestä asiakas- ja potilasturvallisuuden kehittämisessä. Osa hyvinvointialueista otti Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen vierailun vastaan johtoryhmänsä sekä asiakas- ja potilasturvallisuuden, laadun tai omavalvonnan/valvonnan asiantuntijoiden voimin. Osalla alueita tapasimme pienempää asiantuntijoiden edustusta. Tapaamiset olivat maantieteellisestä sijainnista riippuen läsnä tai Teamisin välityksellä (Taulukko 1).

Hyvinvointialue	Tapaamisaika	Hyvinvointialue	Tapaamisaika
Etelä-Karjala	27.3.2023	Lappi	26.5.2023
Etelä-Pohjanmaa	17.3.2023	Länsi-Uusimaa	3.4.2023
Etelä-Savo	19.4.2023	Pirkanmaa	22.3.2023
HUS	11.4.2023	Pohjanmaa	29.5.2023
Helsinki	17.5.2023	Pohjois-Karjala	6.3.2023
Itä-Uusimaa	31.3.2023	Pohjois-Pohjanmaa	15.4.2023
Kainuu	10.5.2023	Pohjois-Savo	5.4.2023
Kanta-Häme	13.4.2023	Päijät-Häme	16.3.2023
Keski-Pohjanmaa	28.3.2023	Satakunta	3.3.2023
Keski-Suomi	7.3.2023	Vantaa-Kerava	3.4.2023
Keski-Uusimaa	11.5.2023	Varsinais-Suomi	26.5.2023
Kymenlaakso	31.3.2023		

Taulukko 1: Kierroksella tavatut hyvinvointialueet ja tapaamisaika

Strategian toimeenpano

Asiakas- ja potilasturvallisuusstrategian yhtenä mittarina on, että palvelunjärjestäjät ovat sitoutuneet toimeenpanemaan kansallisen asiakas- ja potilasturvallisuusstrategian tavoitteet omissa strategioissaan ja toimintasuunnitelmissaan. Lähtötietona kierrokselle toimi sana-analyysi siitä, miten hyvinvointialueet olivat huomioineet strategioissaan asiakas- ja potilasturvallisuuden. Suurimmassa osassa hyvinvointialueiden strategia-asiakirjoja mainittiin turvallisuus ja valtaosaan sisältyi myös laatu ja vaikuttavuus, mutta asiakas- ja potilasturvallisuus käsitteenä esiintyi vielä harvoin.

Hyvinvointialue	Näkykö asiakas- ja potilasturvallisuus strategian painopisteissä? Tai päätavoitteissa? Visiossa tai arvoissa? 7.2.2023					
	turvallisuus	asiakas- turvallisuus	potilas- turvallisuus	kokonais- turvallisuus	laatu	vaikuttavuus
Etelä-Karjala						kyllä
Etelä-Pohjanmaa	kyllä				kyllä	kyllä
Etelä-Savo	kyllä					kyllä
HUS					kyllä	kyllä
Helsinki					kyllä	
Itä-Uusimaa	kyllä				kyllä	
Kainuu	kyllä				kyllä	kyllä
Kanta-Häme					kyllä	kyllä
Keski-Pohjanmaa	kyllä				kyllä	kyllä
Keski-Suomi	kyllä				kyllä	kyllä
Keski-Uusimaa	kyllä				kyllä	kyllä
Kymenlaakso	kyllä					kyllä
Lappi	kyllä		kyllä		kyllä	kyllä
Länsi-Uusimaa	kyllä				kyllä	kyllä
Pirkanmaa	kyllä				kyllä	kyllä
Pohjanmaa	kyllä	kyllä	kyllä		kyllä	kyllä
Pohjois-Karjala	kyllä				kyllä	kyllä
Pohjois-Pohjanmaa	kyllä				kyllä	kyllä
Pohjois-Savo	kyllä			kyllä	kyllä	kyllä
Päijät-Häme	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä
Satakunta	kyllä				kyllä	kyllä
Vantaa ja Kerava	kyllä	kyllä	kyllä		kyllä	kyllä
Varsinais-Suomi	kyllä				kyllä	kyllä
	83 %	13 %	17 %			

Taulukko 2: Sana-analyysi turvallisuustermien näkyvyydestä strategisisä dokumenteissa

Kierroksella kuulumme, että asiakas- ja potilasturvallisuusstrategiaa pääosin toimeenpantiin hyvinvointialueilla, ja useimmiten se oli sisällytetty omavalvontaohjelmaan ja/tai laatu- ja potilasturvallisuussuunnitelmaan. Joillakin hyvinvointialueilla oli perustettu johtamisen tueksi ja asiakas- ja potilasturvallisuuden ja laadun kehittämisen koordinoimiseksi sekä toimialarajat että järjestämisen ja palvelutuotannon rajat ylittäviä ryhmiä. Hyvinvointialueilla korostettiin strategian käytäntöön viemisen tärkeyttä, mutta toimeenpanon intensiteetti ja vaihe vaihtelivat. Pienillä alueilla esillä olivat resurssi- ja osaamishaasteet, isoilla alueilla toimintamallien implementoinnin vaikeudet.

Mittareiden käyttöönotto ja omavalvonta

Asiakas- ja potilasturvallisuuden mittareiden tuntemus ja käyttö vaihtelivat. Valtioneuvoston kanslian TEAS-hankkeessa (2021) ehdotettuja tarkistuslistaindikaattoreita ja ns. kuumalinja-indikaattoreita oli jo otettu käyttöön pienimuotoisesti. Yhteisiä vertailumittareita kaivattiin samoin kuin automaatiota tiedontuotannon tueksi. Mittareilta toivottiin tiivistystä ja fokuointia olennaiseen. Mittareita kaivattiin myös asiakasturvallisuuteen. Vertailumittareiden toivottiin sisältyvän vähimmäistietosisältöön.

Toivottavana pidettiin, että hyvinvointialueiden järjestämistehtävät kehittyvät eriytymisen sijaan yhdenmukaiseen suuntaan. Omavalvontaan ja valvontalain yhtenäiseen toimeenpanoon kaivattiin keskinäistä tukea. Uuden lainsäädännön aiheuttamia muutoksia vielä ounasteltiin. Niillä hyvinvointialueilla, joilla ostopalveluiden osuus oli merkittävä, valvonta ja omavalvonta olivat vakiintuneempaa toimintaa. Asiakas- ja potilasturvallisuusstrategian toimeenpanon ja omavalvonnan yhteensovittaminen nähtiin hyvin ajankohtaiseksi ja tärkeäksi.

Yhteistyöaluesopimusten laatiminen oli osalla käynnistymässä, toisilla tukeuduttiin erityisvastuualueiden sopimuksiin. Asiakas- ja potilasturvallisuuden huomioiminen oli vielä jäsentymätöntä.

Evästyksset keskuksen toiminnalle

Asiakas- ja potilasturvallisuuden kansallista kehittämissyhteistyötä pidettiin tärkeänä, ja keskuksen koulutuksia ja verkostoja kiiteltiin. Mahdollisuutta vertaiskehittämiseen pidettiin hyödyllisenä. Keskukselta toivottiin jatkossakin tuotteina tarkistuslistoja, toimintamalleja jne. Valmistuneiden työkalujen koettiin palvelevan tarvetta. Asiakasturvallisuus tunnistettiin paljon työtä vaativaksi kehittämisalueeksi, ja kehittämissyhteistyöhön ilmoitaututtiin mukaan. Erilaisten kansallisten verkostojen runsaus ja niiden keskinäinen koordinaatio pienessä maassa pohditutti jonkin verran.

Hyvinvointialueiden antamien evästyksen pohjalta perustettiin uudet edustukselliset ryhmät:

- Asiakas- ja potilasturvallisuusmittareiden konsensusryhmä, jonka tarkoituksena on tuottaa konsensus hyvinvointialueilla käyttöönotettavista asiakas- ja potilasturvallisuuden mittareista.
- Järjestäjien omavalvonnan menettelyjen yhteistyöryhmä, jonka tarkoituksena on tuottaa hyvinvointialueiden tarpeisiin vastaavia yhteisiä omavalvonnan malleja ja menettelyjä sekä kehittää yhteisiä työkaluja omavalvonnan tueksi.

Keskus jatkaa yhteistyötä ja vuoropuhelua hyvinvointialueiden johdon sekä asiakas- ja potilasturvallisuuden ja laadun avainhenkilöiden kanssa, jotta se tukisi näiden työtä parhaalla mahdollisella tavalla. Keskuksen mahdolliseksi ”ohjausrakenteeksi” ehdotettiin kierroksella mm. hyvinvointialuejohtajien kokouksia.

Lisätietoja: Satu Koskela, johtava asiantuntija, Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus, satu.koskela@ovph.fi, p. 040 513 9429